

קריאה יפה

הרבה עיתונאים במדינה כעסו עלינו השבוע. הסיבה לכך לא היתה, הפעם, משום שהקדמנו בפירסום ידיעה או סקופ. הכעס נבע מטעם שונה לגמרי, הנושע אולי אבסורדי במקצת: מפני שהכרחנו אותם לפרסם ידיעה, סביבה נקשר קשר של שתיקה.

הכונה היא לפרשת "הממורים" — קצין הצנחנים בצה"ל ואחותו, שנמנע מהם להינשא ולבוא בקהל ישראל, מפני שהרבנים התעקשו להכריז עליהם כממורים. הפרשה, המהדהדה שיא נוסף בהשלטת חוקי הכפייה הדתית במדינה, וששימשה כמעט נושא למשבר קואליציוני חדש, לא זכתה אומנם לפירסום ראשוני ובלעדי מעל עמודי העולם הזה. אף-על-פי-כן, היה העולם הזה גורם ישיר לפיצוזה, אחרי שנשמרה בסודיות מוחלטת זה מספר שבועות.

בדיווח על הפרשה ציין השבוע הצהרון ידיעות אחרונות את הסיבה, שאילצה גם אותו לתת פירסום לידיעה. כתב ידיעות אחרונות (9.3): "הפרשה היתה ידועה לאחרונה לכמה עיתונאים, אך הם התחייבו לשמור אותה בסוד, כדי לאפשר את פיתרונה בלי סערה ציבורית. רק לאחר שנודע, כי שבועון מסויים עומד לפרסם את הפרשה הערב, שוחררו העיתונאים שידוע על כך מהתחביותם."

"השבועון המסויים" לא פירסם אותו ערב את הפרשה. כיוון שעצם הידיעה, כי הפרשה ידועה לנו ואנו עומדים לפרסמה, היה בה כדי להרתיע את כל מחייבי הסודיות משיקולים של נוחיות קואליציונית, והיא פורסמה בעיתונות ערב הופעת הגליון האחרון של העולם הזה. נמנענו במתכוון — אחרי שידענו מראש על הפירסום הצפוי — לחזור עליה. הסתפקנו בגליון האחרון רק בהוספת אותם פרטים שלא פורסמו: שמות הצעירים שהוכרזו כממורים, ושם הרב שהחליט להוציאם מקהל ישראל — הרב שלמה קרליץ.

★ כוח מרתיע נגד השחקה

לא עשינו זאת רק כדי להוכיח שאנו יודעים יותר מאחרים. שיקול יסודי הוא שהניע אותנו לכך. נסיון העבר הוכיח, שבמלחמה נגד הכפייה הדתית במדינה, ונגד השלטת חוקי ימיהביניים על דיני האישות של אורחי המדינה, יש חשיבות ראשונה במעלה לפרסונליזציה של המאבק.

שום עוול שנעשה בשם הכפייה הדתית, לא הצליח לעורר את דעת-הקהל בארץ, לגרום לזעזוע כללי ולהביא לשינוי פני הדברים, כל עוד היה מדובר במשהו ערטילאי ומופשט. אולם כרגע שמדובר בעלל שנעשה לבני-אדם חיים, כאשר ידוע לכל אדם בארץ כי המדובר הוא בגורלה של משפחה זו או בעתידו ואושרו של אדם מסויים אחר, נאלץ גם המכבש הקואליציוני להיעצר ולסגת.

כך קרה בפרשת רישום בניו של רבי-סרן בני שליט כיהודים, וכך אירע גם בפרשת גיורה של הלן זיימן. כאשר עסקו כל כלי התקשורת במדינה בדמויות חיות של בשר ודם, ששמותיהם פורסמו ושתמונותיהם הופיעו בעיתונים, היה למאבק משקל גדול פי כמה מאשר לוא היה המדובר בבעיה הלכתית, הנוגעת לאנשים שלא ידוע עליהם דבר.

זו הסיבה שמצאנו לנכון לפרסם את שמותיהם של האח והאחות חנוך ומרים לנגר, שנפגעו בפרשת הממורים. בעקבותנו יאלצו גם העיתונים האחרים לטפל בפרשה בצורה אחרת, אישית יותר, ולא כאילו היא בעייה הנוגעת רק לרבנים ולממשלה.

אין עינינו צרה בעיתונאים האחרים, שהקדימו אותנו בפירסום הפרשה. אנו גאים כי קיומו של העולם הזה, הוא עדיין כוח מרתיע בעל עוצמה, שאינו מאפשר להעלים מעיני הציבור פרשות שאישים בצמרת אינם מעוניינים בפירסומן.

★ חרגיל בהתחמקות

פרשה נוספת, שצמרת המדינה מעונינת להעלימה מדעת הקהל, נוגעת לציבור רחב יותר של אנשים — לכלל אורחי המדינה.

לפני שלושה שבועות (העולם הזה 1747) פירסמנו בהרחבה ידיעה, שהייתה גלים בחוגים המדיניים: שעוד בשנת 1967 התחייבה ממשלת-ישראל (שהייתה באותה תקופה ממשלת ליכוד לאומי) בפני ארצות-הברית, לסגת בגבול המצרי אל הגבולות המנדטוריים, תמורת הסכם שלום. טעננו שהלחץ האמריקאי על ממשלת-ישראל לסגת לגבולות אלה, נובע מאותה החלטה, לה היו שותפים גם שרי גח"ל בממשלה.

לממשלת-ישראל לא נוח כמוכן להודות עתה בקיומה של אותה החלטה. שכן, במרוצת השנים, נסוגה הממשלה מראיתה את השלום כמטרה המקדשת את כל האמצעים, והיא מעדיפה כיום שטחים על פני שלום.

בשבוע שעבר הכחישו הן ראש-הממשלה גולדה מאיר והן מנהיג האופוזיציה הימנית, מנחם בגין, את קיומה של אותה החלטה. אלא שהכחשות אלה אין בכוחן לשנות את העובדות, גם לא לשכנענו להרפות מהפרשה. באמצעות נציגינו בכנסת אילצנו השבוע את שר-החוץ אבא אבן, להתייחס אליה ישירות.

במיטב כישרונו הדיפלומטי ניסה אבן להתחמק מתשובה ישירה. על שאילתה, בה התבקש שר-החוץ על ידי אורי אבנרי לאשר את הידיעה שפורסמה בעולם הזה, השיב אבן: "אני סבור שאין השאלה ספיה לשאילתה קודמת, אך אם חברי-הכנסת הנכבד ירשום את שאילתתו, אנסח תשובה עליה."

כעבור שלושה ימים התבקש אבן על-ידי אבנרי לענות: "האם מצויה בידי ארצות-הברית, או נמסרה לממשלת ארצות-הברית הודעה או הצהרה של ממשלת ישראל, או שר כלשהו מטעמה, בתאריך כלשהוא, שבגבול המצרי או בגבול אחר כלשהוא, מוכנה ישראל לנסוגה? אם כן — מה תוכן ההודעה או הצהרה — כיצד נמסרה, על ידי מי ומטעם מי?"

אבן השיב על שאילתה זו בתרגיל קלאסי של התחמקות: "ב-1967 לא הודיעה ממשלת-ישראל לממשלת ארצות-הברית כי ישראל מוכנה לחזור לגבול הבינלאומי. ביוני 1967 נמסרו לממשלת ארצות-הברית בעל-פה, במישור הדיפלומטי, כמה רעיונות שגובשו בממשלה על תנאי שלום לפי המצב והמאזן שהיו קיימים אז. אך הניסוח לא היה כזה המופיע בשאילתה..."

אבנרי ניצל את זכותו לשאילתה נוספת ושאל: "אני מבין שכבוד השר אמר מה ישראל לא מסרה ביוני 1967. האם יש בידי השר לומר לנו מה היא כן אמרה באותן "שיחות" עם ממשלת ארצות-הברית על דעת ממשלת הליכוד-הלאומי?" על כך השיב אבן: "צמצמתי את תשובתי לשאלה, האם הניסוח אשר בשאילתה משקף את הניסוח שהגישה ישראל בשחותיה עם ארצות-הברית, או יעל זה אמרתי שהניסוח איננו ניסוח הדברים שהודיעה ישראל ב-1967. אם השאלה היא, האם אני מוכן להשמיע באוני הכנסת החלטות ממשלה סודיות מ-1967 כלשונו? — תשובתי היא שאינני רואה לעשות את הדבר הזה."

לא היה זה סוף פסוק. באותו יום היפנה אבנרי את תשומת-ליבה של הכנסת לתרגיל ההתחמקות של אבן. אמר אבנרי: "אני מפנה את תשומת-ליב הכנסת ל-עובדה, ששר-החוץ, הבוקר, בתשובה לשאילתה שלי, סרב — למרות בקשתי המפורשת — לומר מה הודיעה ממשלת ישראל ביוני 1967 לאמריקאים, על דעת כל שרי הליכוד-הלאומי, והשר בגין בכללם. על פי ההגיון היהודי העתיק: "שתיקה כ-הודאה" — פירוש הדבר שהשר אבן מאשר למעשה את טענתו שממשלת הליכוד-הלאומי אכן מסרה לאמריקאים, כי תמורת שלום נחזור בדרום לגבול הבינלאומי."

הגמישונים של *Merci* מתאימים יותר!

אבסורד

רבים היום נמנים על אלו שאינם מוצאים כל טעם בחיים. איך-שהוא הם אבדו את הכוון ועכשוו הם טועים בדרכים, בלי לדעת לאן עליהם ללכת ומסוּמָה הם חייבים ללכת דווקא לשם, ולא למקום אחר. רבים אפילו אומרים שאין "למה ומדוע" לחיים; "סתם, צריך לחיות", הם אומרים בסבר פנים רציני, כאילו גילו את אמריקה.

אחרים שואלים את אותה השאלה באופן אחר: "מי אני? מאין באתי ולאן אני הולך?" זוהי השאלה של אינגמר ברגמן בסרטיו האחרונים, של יוסקו בהסאורה, של בקט במחכים לגודו, ו"בסוף המשחק". אני מכיר בחורה צעירה שיש לה הרבה מטובים-להחיים: יופי, חבר נאה ומוכשר האוהב אותה מאד, עבודה נעימה ומכניסה, ארון בגדים מלא, רגשות ספונטניים לחיים; אבל אין לה, בעצם, דבר; היא כלי ריק משום שאיננה יודעת, לפי דבריה היא, "עבור מה אני חיה".

ייתכן וזה ייראה מוזר, אבל יש בהודאתה זו של החבורה הנהדרת הזו הרבה יותר עומק מאותה "הנאת-חיים" שטחית שרבים מתכסים בה מפני הבעיות האמיתיות. הם יוצרים מסכיבה אשליה, עולם של שקרים, ואיך-שהוא מצליחים להמנע מלראות בהכרתם את הכשלון העצום שדבר זה מבטא. אנשים אלו בעצם עוד לא טעמו את החיים.

את הפתרון לשאלות אלו — לאלו שיש בהם האומץ לדרוש ולהפש אותם — ניתן למצוא. אני אומר זאת לא רק כקביעה תיאורטית, ולא רק משום שאחרים אומרים שהם מצאו את הפתרון — ואפילו לא רק משום שאני מצאתי, אלא משום שהאלוהים, הקיים — באמת אמר זאת.

מי אני? — בריאת אלוהים שנבראה לחיות ולהיות בצלם אלוהים. אדם שנקרא שלא להכנע לתאמת החייתיות השפלות, לאנוכיות ולקטנוניות. אדם שנקרא לטעום ולכבוש את כל החיים כולם.

מאין באתי? — מאלוהים, הוא מקור חיי ומקור התכלית לחיי. לאן אני הולך? — זה כבר תלוי בי, כרגע רוב בני-אדם, אפילו הדתיים שבהם, הולכים כנגד פני אלוהים, ורצונו. אבל יש אפשרות לשוב, לחזול מלהחטיא את המטרה בחטאותינו, ולחיות. בית יעקב, לכו ונלכה באור ה'.

מכתבים ייעוץ ת.ד. 2234, רמת-גן

ירובוע

אני יואל